

DELE AF FORMUERET – ORDINÆR EKSAMEN 2023

Opgave nr. 1

Asbjørn Andersen havde ryddet op og kontaktede Frode Frandsen for bistand med at sælge nogle af effekterne. Den 10. november 2022 sendte Asbjørn sålydende mail til Frode:

»Kære Frode!

Endnu en gang mange tak for at du vil hjælpe med at få lidt penge i kassen i forbindelse med oprydningen. Det drejer sig om følgende, som du hermed får fuldmagt til at sælge til de anførte minimumspriser:

1. Maleriet »Sovende kattekillinger« af K. Jensen: 40.000 kr.
2. Tre porcelænsfigurer (må gerne sælges separat): 5.000 kr. pr. stk.
3. Et antikt fransk bordur i messing: 10.000 kr.
4. Haveskulpturen »Kongeørn« af P. Olsen, udført i bronze med massiv marmorsokkel (højde 180 cm, bredde 150 cm, vægt 300 kg): 150.000 kr.

Som aftalt får du 10.000 kr. for ulejligheden. Til brug for salget vedhæfter jeg digitale fotos af effekterne. Mange hilsener, Asbjørn«.

Frode mailede senere samme dag tilbage, at han straks ville gå i gang med salget.

Om morgenen den 11. november blev Asbjørn opmærksom på, at maleriets reelle værdi var 80.000 kr., og han sendte straks en mail til Frode, hvori han anførte, at maleriet i stedet skulle sælges for mindst 80.000 kr.

Kl. 15.30 samme dag sendte Frode, der endnu ikke havde opdaget Asbjørns seneste mail i sin overfyldte indbakke, en mail til Birthe Brodersen, hvori han tilbød hende maleriet for 40.000 kr. Frode medsendte fotos af maleriet og nævnte desuden, at tilbuddet var »i henhold til fuldmagt fra Asbjørn Andersen«. Birthe, der ikke havde forstand på kunst, men var en passioneret katteelsker, faldt pladask for maleriet.

Den 12. november opdagede Frode mailen fra Asbjørn om den ændrede pris på maleriet. Senere samme dag modtog Frode en mail fra Birthe, hvori hun accepterede tilbuddet. Frode blev stærkt irriteret og videresendte straks Birthes mail til Asbjørn og skrev: »Jeg går ud fra, at du kontakter hende, jf. din mail fra i går/Frode«.

Ligeledes den 12. november sendte Frode en Messenger-besked til Cecilie Clausen, hvori han »uden forbindtlighed« og »i henhold til fuldmagt fra Asbjørn Andersen« tilbød hende borduret for 8.000 kr. Frode uploadede desuden et par fotos af

uret og bad Cecilie om at svare pr. mail. Dagen efter modtog Frode en mail fra Cecilie, hvori hun henviste til »din henvendelse fra i går« og svarede, at hun gerne ville købe uret for 8.000 kr. og »på købelovens nærmere betingelser«. Frode videresendte straks mailen til Asbjørn og anførte: »Har dette interesse?/Frode«.

Den 15. november forsøgte Frode at sælge en af porcelænsfigurerne, der forestillede en hund, til Dorthe Danielsen, som han vidste havde en omfattende samling af porcelænshunde på kaminhylden. Han sendte derfor en mail med emnet »tilbud«, hvori han anførte, at tilbuddet var »i henhold til fuldmagt fra Asbjørn Andersen«. Han skrev desuden, at »figuren på billedet kan blive din for kun 10.000 kr.«, og anførte, at »jeg er sikker på, at den vil komplettere de andre herlige hunde på kaminhylden«. Frode kom dog ved en fejl til at vedhæfte et foto af haveskulpturen i stedet. Dorthe svarede samme dag, at hun accepterede tilbuddet, »selv om den vist er lidt for stor til kaminhylden :-)<. Frode opdagede nu sin fejltagelse og skrev straks, at der var tale om en fejl, men at Dorthe kunne købe skulpturen for 150.000 kr., hvilket svarede til dens værdi. Dorthe svarede kort efter, at hun mente, at der var indgået en bindende aftale. Frode videresendte mailen til Asbjørn og skrev: »Hvad gør vi lige her?/Frode«.

På grund af travlhed fik Asbjørn først den 25. november fulgt op på de tre mails, han havde modtaget fra Frode. Til Birthe skrev Asbjørn, at maleriet desværre kostede 80.000 kr. Til Cecilie skrev han, at han ikke ville sælge uret for mindre end 10.000 kr. Til Dorthe skrev han, at han ikke var forpligtet, idet der som allerede anført af Frode var tale om en fejl.

Birthe og Dorthe skrev begge straks tilbage til Asbjørn, at de fastholdt, at der var indgået en bindende aftale. Cecilie svarede samme dag og anførte, at hun var berettiget til at købe uret for 8.000 kr. Birthe og Dorthe skrev desuden til Frode, at de krævede størst mulig erstatning, hvis Asbjørn ikke var forpligtet. Frode afviste ethvert erstatningskrav.

Hvordan er parternes retsstilling?

Løsningseksempel til opgave nr. 1

1. Fuldmagten

Frode har fået en § 18-fuldmagt til at sælge effekterne på de nærmere vilkår, som er anført i Asbjørns mail (Lærebogen s. 296 ff. og 300).

2. Maleriet

Asbjørns mail af 11. november er en tilbagekaldelse af fuldmagten til at sælge maleriet for 40.000 kr. Tilbagekaldelsen får retsvirkning, når den kommer frem til Frode, jf. AFTL § 18 (Lærebogen s. 308). Frode er dermed uberettiget til at sælge maleriet for 40.000 kr. på det tidspunkt, hvor han afgiver tilbuddet til Birthe (Lærebogen s. 308). Situationen omfattes af AFTL § 11, stk. 2, og Asbjørn forpligtes ikke (Lærebogen s. 300).

Birthes accept, som kommer frem til Asbjørn og Frode den 12. november, er rettidig, jf. (princippet i) AFTL § 3, stk. 1. Accepten kan dog ikke bringe en aftale i stand, eftersom Asbjørn ikke er forpligtet ved Frodes tilbud.

Birthe er imidlertid i god tro (Lærebogen s. 120) om tilbagekaldelsen af fuldmagten, og Asbjørn må indse, at Birthe går ud fra, at der er indgået en aftale. Under disse omstændigheder har Asbjørn en reklamationspligt, jf. principperne i AFTL § 4, stk. 2, § 6, stk. 2, og § 19 (Lærebogen s. 93 ff., 307 og 308). Asbjørn reklamerer først den 25. november, hvilket er for sent. Asbjørn forpligtes derfor.

Frode er fri for erstatningsansvar, da Asbjørn er bundet af aftalen.

3. Borduret

Frodes erklæring er en opfordring til at gøre tilbud, som omfattes af AFTL § 9, og Cecilies tilbud opfylder de kumulative betingelser for at udløse en reklamationspligt (Lærebogen s. 53). Det gælder også kravet om et »sådan« tilbud, eftersom vilkåret om, at salget skal ske på købelovens betingelser, ikke ændrer noget ved, hvad der i forvejen ville gælde (sml. Lærebogen s. 67 om ikke-uoverensstemmende accept). Da Frode ikke reklamerer uden ugrundet ophold, følger det af AFTL § 9, sidste pkt., at Cecilies tilbud anses for antaget (Lærebogen s. 53), således at der er indgået en bindende aftale om salg af uret for 8.000 kr.

Aftalen ligger imidlertid uden for Frodes fuldmagt, og Asbjørn forpligtes som udgangspunkt ikke, jf. AFTL § 11, stk. 2 (Lærebogen s. 300).

Spørgsmålet er herefter, om Asbjørn også her forpligtes ved sin passivitet. Et tilbud kræver normalt ikke et svar (sml. Lærebogen s. 64 om manglende pligt til at reagere på tilbudsdel af en for sen accept). Asbjørn må ganske vist indse, at tilbuddet er fremkaldt ved en forudgående henvendelse fra Frode, men også her er udgangspunktet, at tilbuddet ikke kræver svar (Lærebogen s. 53 f.). Der er desuden ikke grundlag for at antage, at Asbjørn indser eller burde indse, at tilbuddet er et svar på en § 9-opfordring. Herefter kan Asbjørns passivitet ikke tillægges den (yderligere) retsvirkning, at han derved har godkendt handlen (Lærebogen s. 307 og 315).

Herefter er Asbjørn ikke forpligtet.

4. Skulpturen

Frodes erklæring til Dorthe er et tilbud om køb af den figur, som fremgår af det vedhæftede foto (dvs. skulpturen) for 10.000 kr. Frode tror fejlagtigt, at han har vedhæftet et foto af en af porcelænsfigurerne, og der foreligger en erklæringsvildfarelse (Lærebogen s. 169). Tilbuddet er dermed ikke bindende, hvis Dorthe er i ond tro, jf. AFTL § 32, stk. 1 (Lærebogen s. 169). Frode anfører bl.a. i tilbuddet, at »jeg er sikker på, at (...) [figuren] vil komplettere de andre herlige hunde på kaminhylden«, og det fremgår, at Dorthes øvrige hundefigurer er udført i porcelæn. Skulpturen forestiller ikke en hund, den er ikke udført i porcelæn, og det fremgår desuden af Dorthes svar, at hun er klar over, at figuren er for stor til at kunne være på kaminhylden, hvilket understøttes af oplysningerne i opgaveteksten om skulpturens dimensioner. Det betyder, at Dorthe har eller burde have begrundet mistanke om, at der er tale om en fejltagelse. Dorthe er dermed i ond tro, hvorfor tilbuddet er ugyldigt (Lærebogen s. 120 og 175 f.).

Eftersom tilbuddet er ugyldigt, forpligtes Asbjørn ikke.

Spørgsmålet er herefter, om Dorthe kan kræve erstatning af Frode. Et erstatningsansvar for Frode efter AFTL § 25 forudsætter, at det er manglende fuldmagt, der begrunder, at Asbjørn ikke er bundet. Situationen er ikke omfattet af AFTL § 25, fordi tilbuddet er ugyldigt efter AFTL § 32, stk. 1.

Det udelukker ikke, at Dorthe evt. kan kræve erstatning efter reglerne om negativ kontraktsinteresse (her: *culpa in contrahendo*), eftersom Frode handler culpøst ved at vedhæfte et forkert billede (Lærebogen s. 105 f., 108 og 126). Imidlertid er Dorthe som nævnt i ond tro, ligesom det i øvrigt ikke er oplyst, at Dorthe lider et økonomisk tab, der omfattes af den negative kontraktsinteresse (Lærebogen s. 109). Dorthe kan derfor heller ikke kræve erstatning på dette grundlag.

Frode er ikke erstatningsansvarlig.

»Lærebogen« er *Lennart Lyngé Andersen og Palle Bo Madsen: Aftaler og mellemænd*, 8. udg. (2022).

Opgave nr. 2

Mandag den 13. marts 2023 mødtes Søren Sørensen, der drev en virksomhed med indkøb og videresalg af brugte, herunder antikke, møbler i Åbyhøj, med Kaj Kold, der ejede en møbelforretning i Aarhus C. Ved parternes møde på Sørensens lager besigtigede Kold en antik skænk og et spisestuemøblement bestående af et spisebord og 6 tilhørende polstrede spisestuestole. Sørensen havde oplevet stor interesse for møblerne, navnlig fordi det var sjældent at se et samlet spisestuemøblement bestående af bord og så mange stole. Da Kold gerne ville slå til straks og købe alle møblerne til videresalg i sin forretning, indgik Kold og Sørensen følgende aftale om skænken og spisestuemøblementet: »De besigtigede møbler bringes ud til Kolds forretningsadresse v/ Sørensens ansatte chauffør Carlo Carlsen mandag den 3. april. Købesum (skænk): 18.000 kr. Købesum (spisestuemøblement): 26.000 kr. Betaling ved bankoverførsel mandag den 3. april«.

Mandag den 3. april om morgenen indfandt Carlsen sig på Sørensens lager, hvor han læssede et antal møbler, herunder skænken og spisestuemøblementet til Kold, på Sørensens lastbil. På vejen hen til Kold skulle Carlsen aflevere møbler til nogle andre kunder. I forbindelse med aflæsning af møbler hos en kunde kom Carlsen til at fejlbetjene en gaffeltruck, hvorved der kom en cirka 70 cm lang og 1 cm dyb ridse på forsiden af skænken. På vejen videre hen til Kold holdt Carlsen ind på en tankstation for at købe kaffe. Mens han var der, blev lastbilens forsvarligt aflåste lastrum brudt op, og nogle ukendte personer udøvede hærværk på 4 af de 6 spisestuestole, som med en kniv fik skåret polstringen på sæderne op.

Da Carlsen omsider nåede frem til Kold, læssede Carlsen spisestuemøblementet og skænken af og orienterede Kold om situationen. Kold ringede herefter straks til Sørensen.

For så vidt angik skænken hævdede Kold, at han som følge af ridsen var berettiget til at hæve købet, og Kold forlangte erstatning af Sørensen og/eller Carlsen i størst muligt omfang. Sørensen forlangte principalt, at Kold betalte købesummen for skænken i overensstemmelse med aftalen. Subsidiært forlangte Sørensen, at Kold betalte

købesummen, mod at Sørensen betalte for udbedring af skaden. Både Sørensen og Carlsen nægtede at være erstatningsansvarlige over for Kold. Det kan lægges til grund, at et professionelt konservatorfirma kunne reparere skaden på skænken på Kolds adresse formedelst 10.000 kr., og at reparationen som følge af påsken kunne være færdig fredag den 14. april. Det kan desuden lægges til grund, at en tilsvarende, fejlfri skænk havde en almindelig markedspris på 22.000 kr.

For så vidt angik spisestuemøblementet hævdede Kold principalt, at han var berettiget til kun at betale for de 2 stole og spisebordet mod tilbagelevering af de 4 stole, der var blevet beskadiget ved hærværket, til Sørensen. Subsidiært hævdede Kold, at han var berettiget til at undlade at betale nogen del af den aftalte købesum på 26.000 kr. mod tilbagelevering af bordet og alle 6 stole. Kold forlangte under samtalen desuden erstatning af Sørensen i størst muligt omfang. Sørensen forlangte, at Kold betalte den fulde aftalte købesum på 26.000 kr. for møblerne, og Sørensen bestred ethvert erstatningsansvar over for Kold. Det kan lægges til grund, at et tilsvarende, fejlfrit spisestuemøblement kunne købes samlet til en almindelig markedspris på 28.000 kr. Det kan desuden lægges til grund, at et professionelt konservatorfirma kunne reparere skaden på de 4 stole formedelst 6.000 kr., og at reparationen kunne være færdig fredag den 14. april. Endelig kan det lægges til grund, at Kold fredag den 31. marts havde videresolgt møblementet til møbelhandler Tom Thomsen for 30.000 kr. til levering om morgenen tirsdag den 4. april. Kold havde straks ved Carlsens ankomst med møblerne orienteret Thomsen om hærværket på stolene, og Thomsen havde øjeblikkeligt – fuldt berettiget – meddelt, at han hævdede købet af spisestuemøblementet.

Hvorledes er retsstillingen mellem Sørensen og Kold henholdsvis mellem Carlsen og Kold?

Rettevejledning

Begge aftaler mellem K og S har karakter af specieskøb og handelskøb, jf. KBL § 4 (Lærebogen s. 31 ff. og 36 f.).

1. Skænken

Det er aftalt, at S's ansatte chauffør C skal bringe skænken ud, dvs. at det er et pladskøb med udbringelsespligt, jf. § 11 (Lærebogen s. 43 f.). Ved fejlbetjeningen af gaffeltrucken kommer C til at lave en ridse i skænken, dvs. at S's ansatte handler uagtsomt i forbindelse med udførelse af sit arbejde. Skaden på skænken er derfor ikke opstået som følge af en »hændelig« begivenhed, og risikoreglerne er ikke relevante (Lærebogen s. 63 og 72 f.).

Skænken har på leveringstidspunktet en væsentlig mangel (»en cirka 70 cm lang og 1 cm dyb ridse på forsiden af« en antik skænk). Dette understreges af, at det koster 10.000 kr. at udbedre skaden på skænken, som er solgt for 18.000 kr. K er på det grundlag berettiget til at hæve købet, jf. § 42, stk. 1 (Lærebogen s. 131 f.). K afgiver straks en specifik reklamation i overensstemmelse med § 52 (Lærebogen s. 146 ff.).

S's tilbud om at udbedre skaden afskærer ikke K's hæveadgang. S har ikke afhjælpningsret i henhold til § 49 (Lærebogen s. 144 f.). Det er aftalt, at der skal ske levering mandag den 3. april, og afhjælpningen kan først være tilendebragt fredag den 14. april, hvor en forsinkelse vil være væsentlig, jf. § 21, stk. 3.

K kan kræve erstatning af S, hvis der er et ansvarsgrundlag. S er speciessælger og bærer som udgangspunkt et culpaansvar efter § 42, stk. 2, for mangler, der er forårsaget af sælgeren efter aftalens indgåelse. S har ikke selv handlet culpøst, men S hæfter for C's uagtsomme skadesforvoldelse efter DL 3-19-2 (Lærebogen s. 139, jf. s. 93). C kom til at »fejlbetjene en gaffeltruck«. K kan herefter kræve prisdifferenceerstatning af S i henhold til § 45, jf. § 25, hvilket udgør 4.000 kr., svarende til forskellen mellem den aftalte købesum på 18.000 kr. og markedsprisen for en tilsvarende skænk på 22.000 kr. (Lærebogen s. 141, jf. s. 108 f.).

K kan som udgangspunkt kræve sit tab erstattet af arbejdstageren C, som har handlet uagtsomt (Lærebogen s. 93). Da C's ansvar er et ansvar uden for kontrakt, kan C ikke pålægges at erstatte den positive opfyldelsesinteresse i form af prisdifferencen, jf. KBL § 45, jf. § 25. Kravet mod C vil maksimalt kunne udgøre de 10.000 kr., det koster at reparere skaden, men da K har hævet købet, er det ikke aktuelt. C er herefter ikke erstatningsansvarlig over for K. (Under alle omstændigheder ville C's ansvar over for K bortfalde efter erstatningsansvarslovens § 23, stk. 2 (Lærebog i erstatningsret s. 175 ff.)).

2. Spisestuemøblementet

Der foreligger et pladskøb med udbringelsespligt, jf. KBL § 11, jf. ovenfor under pkt. 1. Hærværket på de 4 stole under transporten har karakter af en hændelig begivenhed, som S bærer risikoen for, jf. § 11, jf. § 17, stk. 1, hvorefter levering – og dermed risikoovergang – er sket, når K har fået genstanden i sin besiddelse (Lærebogen s. 65, jf. s. 43 f.).

K hævder principalt, at han er berettiget til at hæve købet delvist: K vil ikke betale for de 4 stole, der er blevet beskadiget, men ønsker at beholde de 2 andre stole og bordet. Polstringen på de 4 stole er skåret op, hvilket er en væsentlig mangel ved de 4 stole isoleret set. Som udgangspunkt er K berettiget til delvis ophævelse, jf. § 42, stk. 1, men i dette tilfælde vil en delvis ophævelse være urimeligt byrdefuld for S pga. sammenhængen i leverancen, dvs. mellem de 6 stole og bordet, som udgør et »møblement«, jf. også oplysningen om, at der havde været »stor interesse for møblerne, navnlig fordi det var sjældent at se et samlet spisestuemøblement bestående af bord og så mange stole« (Lærebogen s. 133, jf. s. 88 om delvis ophævelse ved forsinkelse). K får derfor ikke medhold i sin principale påstand.

K hævder subsidiært, at han er berettiget til at hæve hele købet. At polstringen på 4 stole ud af 6 er skåret op, må anses som en væsentlig mangel for købet som helhed. (Udbedring af skaden vil koste 6.000 kr., hvilket er væsentligt set i forhold til den samlede købesum for møblementet på 26.000 kr.). K kan herefter hæve hele købet i medfør af § 42, stk. 1. K afgiver straks en specifik reklamation i overensstemmelse med § 52 (Lærebogen s. 146 ff.). K skal herefter tilbagelevere de 6 stole og bordet og er berettiget til at undlade at betale købesummen på 26.000 kr. (Lærebogen s. 131 f.).

K kræver erstatning af S i »størst muligt omfang«. Uanset hvordan K beregner sit krav, er det en forudsætning, at der er et ansvarsgrundlag for S. S er speciessælger, og ansvaret skal derfor bedømmes efter § 42, stk. 2. Skaden på stolene, som begrunder K's ophævelse, er opstået efter aftalens indgåelse, dvs. at der er tale om en efterfølgende mangel. Manglen er ikke »forårsaget ved sælgerens forsømmelse«, da skaden er sket ved en hændelig begivenhed (hærværket). S er derfor ikke erstatningsansvarlig over for K (Lærebogen s. 139, jf. s. 92 ff.).

(På grundlag af opgavens oplysninger kunne K beregne sit krav enten efter reglerne om prisdifferenceerstatning, jf. § 45, jf. § 25, dvs. som forskellen mellem den aftalte købesum med S (26.000 kr.) og den almindelige markedspris (28.000 kr.), dvs. 2.000 kr., eller efter reglerne om avancetabserstatning, dvs. forskellen mellem den aftalte købesum med S (26.000 kr.) og den aftalte videresalgspris til T (30.000 kr.), dvs. 4.000 kr. K kunne – hvis der var et ansvarsgrundlag for S – vælge avancetabserstatningen, da T hæver købet, og K som følge af S's misligholdelse går glip af en handel (Lærebogen s. 141, jf. s. 108 f.).

»Lærebogen« er: *Lars Hedegaard Kristensen m.fl.*: Dansk og international køberet, 6. udgave (2022).

»Lærebog i erstatningsret« er: *Bo von Eyben og Helle Isager*: Lærebog i erstatningsret, 9. udgave (2019).